

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА, ПОЛЬЩА  
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛЬЩА  
МОЛДАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, МОЛДОВА  
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ, ГРУЗІЯ  
ЦЮРИХСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ШВЕЙЦАРІЯ  
РАДА «КАТОЛИЦЬКА РОБОТА З ПІВНІЧЧЮ (УКРАЇНА)», США  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН



СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ  
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА



## ***МАТЕРІАЛИ***

**V Міжнародної наукової конференції:  
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ І БЕЗПЕКА В  
БАГАТОПОЛЯРНОМУ СВІТІ: КОНТУРИ НОВОГО  
СВІТОУСТРОЮ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»**

**30 червня 2023 р., м. Суми**

## ЖУРНАЛІСТ І ХОДЯЧА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ В ОДНІЙ ОСОБІ (МИХАЙЛО МУХИН)

Висока оцінка, зазначена у назві пропонованого матеріалу, сучасниці [1, с. 73] цієї персони не є поодиноким. Для редактора збірки творів Олени Теліги О. Ждановича ця людина – «неповторний і невтомний покровитель молодих поетів, який зіграв велетенську роль у розвитку української поезії між двома світовими війнами на Західних Землях і на чужині» [2, с. 54]. А його особистий знайомий, випускник Карлового університету в Празі, майбутній іноземний член НАН України Микола Неврлий вважав його світоглядно і тематично приналежним до празької поетичної школи (хоча він і був літературним критиком і публіцистом) та «надійним порадиником і навіть організатором закарпатської літературної молоді» [3, с. 305, 610].

Наукові, літературознавчі та публіцистичні праці (підписані власним ім'ям, псевдонімами та криптонімами) цієї людини емігрантського періоду друкувалися у таких виданнях, як «Вежі» (1947-1948), «Визвольний шлях» (Лондон, 1963), «Вольное казачество» (Прага, 1927), «Збірник Українського наукового інституту в Америці» (Сент-Пол – Прага, 1939), «Книголюб» (Прага, з 1928-1931), «Літературно-науковий вісник» (з 1933 р. – «Вістник», Львів, за ред. Д. Донцова, 1928-1934, 1949), «Наша громада» (Подєбради, 1924-1926), «Нова Україна» (Прага, 1923-1927), «Пробоем» (Прага, 1939-1943), «Самостійна думка» (Чернівці, 1935-1936), «Стерні» (Прага, 1922), «Студентський вісник» (Прага, 1928, 1930-1931), «Суспільство – La Société» (Прага, 1925-1926), «Український студент» (Прага, 1923-1924) та інші.

Він був об'єктом шаржу в гумористично-сатиричному студентському журналі «Подєбрадка» [4, с. 7] (1926, ч. 7, с. 7), що виходив у чеському містечку Подєбради у 1923-1926 рр. Публіцист належав до Союзу українських журналістів і письменників на чужині (Прага), Українського товариства прихильників книги в Празі, відіграв визначальну роль у створенні та редагуванні часопису «L'orient Libre» (Прага, 1924-1925, орган Союзу студентів-емігрантів Східної Європи, співредактор) [5, с. 58, 149].

Літературний критик взяв участь у створенні Центрального союзу українського студентства (ЦЕСУС), а з березня 1923 р. належав до його керівного складу – був референтом для зносин зі студентами романських країн відділу міжнародних зносин ЦЕСУС [6, с. 58, 149]. Декілька років його життя було пов'язано з Українським інститутом громадознавства (Український соціологічний інститут) й Українським робітничим університетом в Празі, які колись були засновані М. Грушевським. На замовлення інституту написав наукову працю «Досліди проф. В. Штефка над впливами голоду» [7, с. 12], а в університеті, де був лектором, підготував і читав курс «Газетна справа» [8, с. 38].

Отже, йдеться про Михайла Миколайовича Мухина. Незважаючи на те, що свого часу в Чехословаччині та Німеччині він був відомою людиною в середовищі українських емігрантів, нині годі шукати його докладну біографію в енциклопедично-довідкових виданнях та науковій періодиці. Декілька рядків містять гасла в Енциклопедії українознавства та *Wikipedia*. Дещо більше інформації про нього подано

у довіднику «Українська журналістика в іменах» [9], в Енциклопедії Сучасної України йдеться переважно про його літературно-публіцистичну творчість [10]. Стислу й іноді суперечливу інформацію, зокрема щодо дати його народження та походження батьків, містять некрологи [11, с. 1052; 12, с. 1]. Окремі аспекти літературознавчої та публіцистичної діяльності розкрито у спогадах М. Антоновича, опублікованих на сторінках паризької газети «Українське слово» (1969, 4 січня), і роботах М. Неврлого [3, с. 610-618] та М. Ільницького [13, с.]. Але в усіх цих публікаціях або взагалі не згадується період його життя під час Української революції 1917-1921 рр., або зазначено, що після революції він емігрував.

Нещодавно знайдені у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України документи розкривають окремі сторінки біографії, громадсько-політичної та публіцистичної діяльності М. Мухина саме в період революції та перших місяців еміграції. По-перше, це документи фонду Міністерства народного господарства УНР періоду Директорії (в містах Кам'янець-Подільський та Ченстохова), а саме: заява про прийом на роботу, *curriculum vitae* (автобіографія), персональна картка, накази по міністерству про прийом на роботу та відпустку, посвідчення та низка заяв щодо продовження терміну відпустки, надання матеріальної допомоги, видачі посвідчення, виїзду до Варшави, грошового розрахунку при звільненні.

Заява про прийом на роботу датована 1 вересня 1920 р., м. Станіславів (нині Івано-Франківськ). У резолюції від 17 вересня сказано: призначити на посаду старшого діловода з 1 вересня. Але наказом по МНГ його призначили фахівцем VI класу інформаційного відділу департаменту загальних справ. На цій посаді він працював з 9 вересня 1920 р. В автобіографії наводяться також дані, які раніше не були відомі. Народився 18 вересня 1894 р. в Києві, там же 1914 р. закінчив гімназію В. П. Науменка. У 1914-1916 рр. студював романську філологію в Університеті Св. Володимира. 1916 р. покликаний на військову службу. Вступив в Окремі гардемаринські класи (школа), де перебував до скасування їх більшовиками у березні 1918 р. У персональній картці зазначено, що він мав ранг старшого гардемарина Окремих гардемаринських класів [14, арк. 1-3].

З березня по травень 1918 р. М. Мухин працював у приватній книгозбірні (бібліотека) Попова в Києві. Влітку 1918 р. викладав українську мову залізничникам у Кам'янці-Подільському. З 8 грудня 1918 р. по 22 березня 1919 р. він – помічник завідувача відділу розповсюдження літератури Головного інформбюро Армії УНР, потім, після вступу більшовиків до Кам'янця-Подільського, у 1919 р. – перекладчик (ймовірно, перекладач) при Подільській губернській земській управі, з 17 червня 1919 р. – референт французької преси у Міністерстві преси та пропаганди УНР, з серпня того ж року – начальник закордонного відділу цього ж міністерства. Крім того, з вересня 1919 р. виконував обов'язки старшого редактора Українського телеграфного агентства (УТА). У редакціях часописів «Українська ставка» («Ставка»), «Громада», «Трудова Громада», «Наш шлях» та «Хвиля» постійно був референтом з чужомовної преси, спорадично – випусковим редактором [14, арк. 1-13в]. Зауважимо, що перший часопис видавався Інформбюро Армії УНР у 1918-1919 рр. в Києві та Вінниці [15, с. 231], другий – соціалістична газета, що виходила у 1918-1919 рр. в Кам'янці-Подільському [15, с. 84], третій – друкований орган Кам'янець-Подільської організації Української партії соціалістів-революціонерів (1919-1920) [15, с. 226], четвертий –

щоденна демократична безпартійна газета (Кам'янець-Подільський, 1919-1920, одним з редакторів був Іларіон Косенко – міністр пошти і телеграфів, майбутній адміністратор паризького тижневика «Тризуб») [15, с. 160], п'ятий – громадський позапартійний політично-літературний часопис – орган Вінницької Української Ради (1920) [15, с. 238]. В автобіографії М. Мухин також вказав, що переклав з французької мови роман Вольтера «Білий бик», оповідання А. Барбюса «Омана» (ймовірно, «Видиво»), Мірбо [нерозбірливо], В. де Л. Адана (Вільє де Ліль-Адан) [нерозбірливо], п'єсу Лерберга (Шарль Ван Лерберг) «Пан», з англійської – Уальда (Оскар Вальд) «Інфанту» (ймовірно, «День народження Інфанти») [14, арк. 1зв]. У Станіславові мешкав у готелі «Під трьома коронами». Зауважимо, що п'єсу «Пан» М. Мухин переклав разом зі своїм колишнім товаришем по навчанню у гімназії В. П. Науменка Масимом Рильським. Вона була опублікована на сторінках часопису «Шлях» (1918, ч. 4-5, с. 22-51).

У кількох службових листах М. Мухина, датованих березнем – травнем 1921 р., йдеться про потребу отримати в Міністерстві освіти УНР посвідчення про його освіту з метою вступу до Варшавського університету, а також про отримання належної йому зарплати [14, арк. 6-10]. В останньому листі до директора департаменту загальних справ, датованому 7 вересня 1921 р., він просить підтвердити стаж його роботи в урядових відомствах УНР, зокрема службу у Міністерстві преси і пропаганди з 18 червня 1919 р. по 22 липня 1920 р., а в Міністерстві народного господарства з вересня 1920 р. Засвідчити факт служби в цих установах могли, на його думку, Красовський і Петрівський (колеги по роботі в міністерстві) [14, арк. 12-12зв]. Ймовірно, такі дані він просив надати у зв'язку зі звільненням зі служби або переходом на роботу до іншої установи.

У фонді 1113 ЦДАВО є документи, що підтверджують службу М. Мухина в Управлінні преси та інформації (пізніше Міністерство преси та пропаганди) УНР на різних посадах. У Києві він мешкав по вулиці Т. Шевченка в будинку Проханенка [16, арк. 20зв].

Отже, наведені вище дані свідчать про активну участь Михайла Мухина у процесі державотворення періоду Української революції 1917-1921 рр., зокрема його службу у міністерствах народного господарства та преси і пропаганди УНР. Перспективними, на думку автора, є дослідження літературно-публіцистичної діяльності М. Мухина як під час революції, так і в еміграції, зокрема тих його робіт, які були підписані псевдонімами (а їх було близько 20) та криптонімами.

#### ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Наріжна Н. Дитячими очима (Спомин) / Упорядник М. Мушинка; Товариство українок в Чеській республіці. Прага, 2010. 99 с.
2. Олена Теліга. Збірник / Редакція і примітки О. Ждановича; Укр. Золотий Хрест в ЗСА. Детройт; Нью-Йорк; Париж, 1977. 473 с.
3. Неврлий Микола. Минуле й сучасне. Збірник слов'янознавчих праць / Передм. І. Дзюби. Київ: Смолоскип, 2009. 956 с.
4. З газет і журналів. *Подєбрадка*. 1926. Ч. 7. С. 7.
5. Савка М. Українська еміграційна преса у Чехословацькій республіці (20-30-ті рр. ХХ ст.): історико-бібліографічне дослідження. Львів, 2002. 308 с.
6. Офіційні повідомлення. *Український студент*. Прага, 1923. Ч. 1-2. С. 129.
7. Наукові праці, виготовлені для Інституту. *Український інститут громадознавства в Празі. Бюлетень. Грудень 1925 – березень 1926*. Прага, 1926. С. 12-13.
8. Український інститут громадознавства в Празі. Звіт з діяльності Інституту і його установ.

Квітень 1926 – листопад 1928. Прага, 1928. 45 с.

9. Передирій В. Мухин Михайло. *Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника* / За ред. М. М. Романюка. Львів, 2004. Вип. 11. С. 276-277.

10. Ільницький М. М. Мухин Михайло Миколайович. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енцикл. досліджень НАН України, 2020. URL: <https://esu.com.ua/article-70203>

11. Відійшли у вічність. Михайло Мухин. *Визвольний шлях*. 1974. Ч. 9-10. С. 1052-1054.

12. Помер літературознавець Михайло Мухин. *Свобода*. Джерсі-Сіті; Нью-Йорк, 1974. № 171 (24 вересня). С. 1.

13. Ільницький М. «Мав у собі щось сквородинського...» (Михайло Мухин). *Слово і час*. Київ, 2015. № 8. С. 57-69.

14. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО). Ф. 9. Оп. 2. Спр. 124. 12 арк.

15. Газети України 1917-1920 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: каталог / авт.-уклад.: О. А. Вакульчук (керівник), О. С. Залізнюк; НАН України, НБУ ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 436 с.

16. ЦДАВО. Ф. 1113. Оп. 2. Спр. 14. 62 арк.

**Горобець Ігор,**

*к.і.н., доцент*

*Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка*

## РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА – РЕСПУБЛІКА КОРЕЯ: ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Збройний конфлікт на території України поставив під сумнів існуючі теорії, які панували у військових з 90-х років ХХ ст. про «невелику високопрофесійну армію, що володіє скромною кількістю військової техніки і запасів озброєнь, яка використовує високотехнологічну зброю, включаючи високоточні боєприпаси». Таким чином, якість сучасних збройних сил має замінити масовість. Це відбилося під час військових дій у різних регіонах світу, які вели США та держави НАТО (Югославія, Афганістан, Ірак, Лівія). У таких реаліях передача іншій країні навіть не великої кількості танків, бойових літаків та іншої військової техніки може поставити під питання безпеку країни, яка їх передала. Українська криза показала необхідність масової армії з навченим резервом, що має запаси озброєнь та військової техніки, а також наявність потужного військово-промислового комплексу для поповнення втрат у озброєннях та техніці, зазнаних під час воєнних дій[3].

Як заявило «Польське радіо», 29 квітня 2022 року, Польща поставила в Україну понад 200 танків Т-72, це достатня кількість для формування двох бригад. Разом із танками до України доставлено кілька десятків бойових машин піхоти. Загалом сума військової допомоги українській стороні становила 7 мільярдів злотих (1,5 млрд. євро)[1]. Для відшкодування поставленої військової техніки та озброєнь керівництво Республіки Польща вирішило закупити зброю в одного з економічних лідерів Азії – Республіки Корея.

27 липня 2022 року на церемонії у Варшаві міністр національної оборони Польщі Маріуш Блащак затвердив рамкові угоди та контракти Агентства озброєнь міністерства національної оборони Польщі з південнокорейськими компаніями на